

ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ТЕХНОГЛОБАЛІЗМУ

© Чернявська О. І., 2015

Досліджено економічні та інституційні механізми, які сприяють розвитку сфери науки, техніки та інновацій. Також визначено роль міжнародних інституцій ООН у сучасних процесах техноглобалізму та головну увагу зосереджено на необхідності перегляду деяких інституційних та регуляторних функцій ООН. Автором виявлено суперечливий характер наслідків техноглобалізму на сучасному етапі розвитку світового господарства.

Ключові слова: інноваційний розвиток, економічні механізми та інструменти, інституційне середовище, техноглобалізм, глобальні проблеми людства, Організація Об'єднаних Націй, науково-технічний прогрес.

О. І. Chernyavska

SHEE "Vadym Hetman Kyiv National Economic University"

INSTITUTIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF PROVIDING THE INNOVATION DEVELOPMENT OF SOCIETY UNDER THE PROCESS OF FORMATION OF TECHNOGLOBALISM

© Chernyavska O. I., 2015

The article is devoted to the research of economic and institutional mechanisms that stimulate science, technologies and innovations. On the basis of the analysis of main features of global technological development at the present stage, the author researched the activity of international institutions like the UNO which could be effective in solving global problems of technological development and also discovered the institutional providing of innovation activity under extending technoglobalism and as the main condition of sustainable economic development.

The author has revealed a contradictory character of consequences of technoglobalism and also analyzed its several basic forms in which this process developed in the end of XX and at the beginning of XXI centuries. Thus, development of technoglobalism is of use for most countries, as revolutionary technologies cause less harm to the environment than the technologies which were resource-intensive and contaminated the environment. At the same time a lot of countries, especially developing, are often deceived and place production facilities dangerous for the environment on their territories. As we know, technoglobalism changed not only scales and pattern of production in the developed industrial countries but also had noticeable global influence on quality of life, mutual relations of people and their attitude towards environment. At the same time, powerful potential of new scientific and technical achievements is not always used for the benefit of mankind. However, in spite of that today the mankind doesn't have other alternative except subsequent intensification of process of global

technological development because of the gradual exhaustion of present natural resources, growth of planet population and ecological problems.

One of modern features of formation of technoglobalism is deepening the global problems of technological development, i.e. contradiction between society and nature represented by the contradiction of scientific and technological progress, which is the source of such problems. That is why in the end of the XXth century sharp necessity to minimize the technogenic impact of human civilization on environment appeared, above all, applying resource saving, ecologically clean and waste-free technologies in industry; introduction of new types of alternative energy; use of hybrid transport and technologies of clean car etc.

So, the newest achievements and results of modern scientific and technological progress became key to economic development and contributed to the deepening of globalization processes, especially in a scientific and technological sphere. Change to the new technological method of production, to high, science-intensive technologies, rapid and wide distribution of information communication technologies, which will eliminate barriers on the way to movement of commodities, services, capitals are basic motive forces, which stipulate the process of globalization, both economic and technological in particular. From the initial stage of origin of technoglobalism powerful technical and technological changes took place in different industries of national economy, its structure and principles of placing productive forces of society (the rates of their development were considerably accelerated) changed and resulted in a considerable economic revival in the developed industrial countries. In world economic development a transition took place gradually from the capitalism of «free competition» to the monopolistic one. The process of concentration of capital in sectors of heavy industry resulted in creation of large industrial objects. This period was characterized by formation of world currency and credit markets, the international division of labor increased, the importance and intensity of the international trade grew sharply, especially in technology-intensive industries. Thus, revolutionary transformations in the sphere of science and technology gradually gained global character. More and more often the key role of technological factor is noticed in the process of the economy growth of most countries in the world.

Key words: innovative development, economic and institutional mechanisms, global problems, technoglobalism, scientific and technological progress, United Nation Organisation, institutional environment.

Постановка проблеми

Нарощення надзвичайно потужного потенціалу науково-технологічних революцій другої половини XX століття й подальша інтенсифікація інноваційного процесу вимагає вирішення проблем щодо забезпечення сталого економічного розвитку людства, що, своєю чергою, передбачає економічне зростання при збалансованому природокористуванні на шляху до якісного соціального розвитку, яке зазвичай полягає в підвищенні суспільного добробуту, поліпшенні якості життя людей при наданні необхідних ресурсів для підтримки екологічного балансу на планеті. При цьому, враховуючи виклики та суперечності, пов'язані із поглибленням техноглобалізму, великого значення набуває дослідження інституційно-економічних механізмів забезпечення технологічного та інноваційного розвитку, яке б посприяло встановленню відносної рівноваги між економічними, екологічними та соціальними інтересами суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Глобалізація й інтернаціоналізація сфер науки, технологій та інновацій, а разом з тим і становлення у світі техноглобалізму є визначальними рисами сучасного світогосподарського розвитку і одним із найбільш актуальних предметів міждисциплінарних досліджень. Варто нагадати, що “техноглобалізм” багато вчених розглядається складовою процесу глобалізації економіки, також інноваційно-дослідною, а в деяких випадках й інформаційною глобалізацією

(О. Білорус, Л. Роціос, В. Сикора [1], А. Тонельсон, А. Філіпенко [2] та ін.); як процес розповсюдження інноваційних технологій та наукових знань транснаціональними корпораціями (Р. Нельсон, О. Носова, С. Острі та ін. [3]); як процес глобалізації чи інтернаціоналізації технологій (Р. Мешелькар, А. Ніве Пена, Хуан Арояб, Г. Ластрес та ін.). На наше переконання, техноглобалізм являє собою загальнопланетарний процес зрощення національних технологічних систем у глобальну систему генерації наукових знань та ідей, виробництва та комерціалізації інноваційних продуктів, основними носіями якого є транснаціональні корпорації, що провадять активну діяльність у міжнародному інформаційно-інноваційному просторі. На зламі XX та XXI століть однією з основних його форм прояву є створення сучасної глобальної інноваційної інфраструктури (технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні центри та мережі, наукові міста та готелі, інноваційні банки тощо).

Теоретичне осмислення закономірностей та основних економічних факторів розвитку глобальної технологічної цивілізації присвячено науковій праці багатьох зарубіжних вчених-економістів, зокрема Дж. Арчібугі, Д. Белла, К. Боулдінга, Дж. Гелбрейта, С. Глазьева, М. Еллюля, П. Ерліха, Е. Каппа, М. Кондратьєва, Д. Львова, Е. Майшена, К. Маркса, В. Маєвського, Дж. Медоуза, Л. Мемфорда, Дж. Мічі, А. Мола, Р. Нельсона, С. Острі, Л. Роціоса, В. Сикора, А. Тонельсона, Г. Фетисова, М. Хайдеггера, Й. Шумпетера, Ю. Яковця та інших. Сучасні особливості інтернаціоналізації науки і техніки, вплив техноглобалізму на соціально-економічний розвиток національних економік відображені в дослідженнях таких провідних вітчизняних науковців, як Л. Антонюк, Ю. Бажал, О. Білорус, А. Гальчинський, Т. Кальченко, Ю. Козак, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, О. Михайловська, В. Новицький, Ю. Пахомов, А. Поручник, А. Румянцев, С. Сіденко, М. Туган-Барановський, А. Філіпенко, В. Чужиков, І. Школа та багато інших.

Водночас питанням формування ефективного механізму розв'язання техноглобальних суперечностей, забезпечення інституційного середовища функціонування інноваційної сфери в контексті сталого економічного розвитку людства науковці приділяють недостатньо уваги, що в період становлення й розвитку у світі техноглобалізму є надзвичайно актуальним.

Постановка цілей

Дослідження інституційно-економічного механізму забезпечення інноваційного розвитку суспільства в умовах поглиблення техноглобалізму зумовлює постановку таких цілей:

- дослідити роль інновацій та НТП у вирішенні глобальних проблем технологічного розвитку;
- обґрунтувати інституційні й економічні чинники забезпечення розвитку науково-технологічної й інноваційної сфер;
- проаналізувати діяльність та визначити основні функції глобальних інститутів, які сприяють інноваціям і водночас забезпечують сталий розвиток суспільства;
- окреслити можливість створення нового інституту регулювання інноваційної сфери в контексті загострення суперечностей техноглобалізму.

Виклад основного матеріалу

Зростання масштабів та ефективності виробництва, впровадження новітніх технологій, поширення мережі Інтернет, інтенсифікація міжнародної науково-технологічної співпраці, з одного боку, та дегуманізація й маргіналізація суспільства, зростання рівня безробіття, техногенне навантаження на природу, з іншого, призвело до створення серйозних викликів на шляху подальшого розвитку людської цивілізації, при цьому не менш важливими залишаються нерозв'язані проблеми зниження якості навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів, етичні проблеми в генетиці, шахрайство в Інтернеті та кібертероризм, недостатні цифрові можливості в країнах, що розвиваються, поглиблення розриву між бідними та багатими націями тощо.

Деякі науковці прогнозують, що за збереження наявних тенденцій науково-технічного прогресу і глобального економічного розвитку протягом першої половини XXI століття очікується глобальна катастрофа. Саме тому для подолання цих проблем на глобальному рівні основні суб'єкти міжнародних економічних відносин вирішили спрямовувати більше інвестицій у інновації, тобто фінансувати наукові дослідження та розробки, розвивати ключові сфери науки і технологій, активно впроваджувати інноваційні продукти у життєдіяльність суспільства та в економіку.

Так, суспільство повинне взяти під свій контроль всі глобальні процеси в природі, оскільки постійно зростаючі темпи технологічного розвитку людської цивілізації значно випереджають темпи відтворення та самоконтролю навколишнього середовища. Однак, лише впровадження інновацій та нових технологій сьогодні спроможне врегулювати більшість глобальних проблем сучасності (рисунк).

Оцінюючи ступінь впливу соціуму та економіки на природу в майбутньому та сьогодні, можна стверджувати, що для ефективного управління природними системами та механізмами необхідно застосувати комплексний науковий підхід, що передбачає правило використання “трьох І”: насамперед, це, звичайно, інновації, далі йдуть інвестиції та інституції. Категорія “інвестицій” передбачає механізми фінансування науково-дослідної діяльності, приватні та державні джерела витрат на проведення НДДКР. “Інновації” означають комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, впровадження революційних технологій, нових проектів щодо вирішення глобальних проблем. Категорія “інституції” передбачає організаційне забезпечення технологічної та інноваційної діяльності, поряд із успішним функціонуванням основних складових інноваційної інфраструктури, а також сприяння сталому глобальному економічному розвитку. Взаємодія зазначених елементів призведе до досягнення рівноваги між соціально-економічним розвитком та рівнем стійкості навколишніх природних систем.

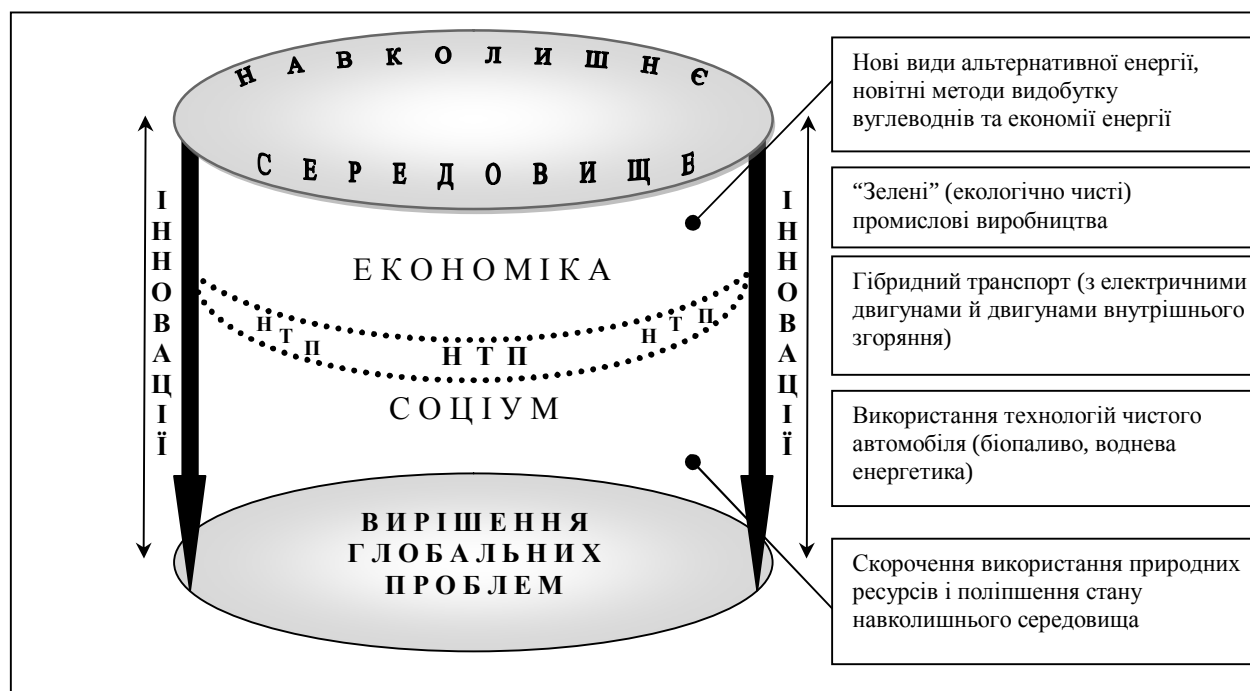

Рис. 1. Роль інновацій та НТП у вирішенні глобальних проблем

Джерело: [складено автором]

Сьогодні уряди розвинених країн продовжують покращувати інноваційне середовище, пропонуючи економічні стимули, заохочуючи приватний сектор інвестувати в НДДКР та брати участь у міжнародній науково-технологічній співпраці, тим самим створюючи механізми вирішення зазначених вище проблем технологічного розвитку. Для прискореного впровадження інноваційних технологій багато країн використовують спеціальні програми популяризації інновацій, створюють науково-дослідні установи або центри, надають послуги з розповсюдження

революційних технологій, їх трансферу та комерціалізації, створюють інтегровані механізми використання інноваційних технологій завдяки об'єднанню промислових, урядових, академічних та дослідницьких співтовариств, а також переносять результати наукових досліджень на промисловість. Багато країн також прагнуть збільшити обсяги фінансування НДДКР.

Зазначимо, що економічні механізми забезпечення інноваційної діяльності являють собою певний набір інструментів і важелів, які регулюють та стимулюють розвиток науки, технологій та інновацій в економіці. Загалом світова практика передбачає широкий спектр таких механізмів, за допомогою яких забезпечується інноваційний процес як на національному, так і на міжнародному рівнях. Проте, в контексті загострення глобальних технологічних проблем і підтримання сталого розвитку вони є специфічними механізмами техноглобального характеру, які, безумовно, передбачають деякі загальноекономічні методи сприяння інноваційному розвитку: фінансово-кредитні, регулятивні (прогнозування екологічних ризиків та катастроф, розроблення системи будівельних норм та правил (енергоємності, екологічності, якості), енергостандарти щодо побутових електротоварів та ін. ІКТ, забезпечення стимулів для бізнесу (державні нагороди за екологічно відповідальну поведінку), проведення еко-аудиту та еко-моніторингу, прийняття природно-ресурсних законів), інвестиційні (інвестиції в еко- та енерго-НДДКР, в освіту та сталі навчання), торговельні (торгівля промисловими газоподібними викидами, сертифікатами альтернативної енергії, торговельні дозволи, преференційний доступ до ринку еко-товарів та енерготехнологій), комунікативні (персональна екологічна відповідальність, добровільні інформаційні заходи (маркування товарів з екологічним змістом)) та кіотські механізми (торгівля квотами на "світовому ринку забруднень", проекти спільного впровадження, механізм чистого розвитку). На наш погляд, найважливішою групою є фінансово-кредитні інструменти, що мають як фіскальний, так і стимулювальний характер та передбачають субсидії (енергетичні й "зелені" субсидії (на зменшення рівня забрудненості атмосфери), гранти під проекти дослідження техноглобальних проблем, преференційна політика закупівель товарів з найменшим екологічним ризиком та енерговитратністю), податки, штрафи й кредити (податок за використання природних ресурсів, податок на транспорт та автопальне, санкції за викиди CO₂, податкові пільги та знижки; надання кредитів та гарантій за ними на розроблення й впровадження нових і вдосконалених еко- та енерготехнологій тощо).

У сучасних нестабільних умовах розвитку людства інституційне забезпечення науково-технологічної сфери також повинно охоплювати питання щодо регулювання соціо-еколого-економічних відносин між господарюючими суб'єктами та подолання протиріч між ними методами тотальної трансформації всіх сфер життєдіяльності суспільства, який би гарантував реальну екологічну та економічну стійкість всієї світогосподарської системи. Найбільшої уваги серед глобальних інститутів сталого розвитку заслуговує діяльність міжнародних організацій, їхніх підструктурних комітетів, розроблення та прийняття статутних та інших регуляторних документів, що стосуються загальнопланетарних проблем людства. Надзвичайно багато уваги приділяє проблемам техноглобального розвитку Організація Об'єднаних Націй, яка, безперечно, є найвпливовішою організацією-лідером у світовому масштабі завдяки універсальному членському складу та широкому діапазону своєї діяльності у кожному аспекті суспільного життя. Під егідою ООН функціонує велика кількість спеціалізованих комісій та органів в сфері стійкого розвитку, зокрема щодо проблем зміни клімату та енергозабезпеченості на планеті, соціальної нерівності та стабільного економічного розвитку. Серед них такі найважливіші інституції: Комісія зі стійкого розвитку, Комісія з науки й техніки з метою розвитку, ГЕФ, ПРООН, ЮНІДО, ЮНЕП, МГЕЗК, МАГАТЕ та інші, основні функції яких наведено в таблиці.

Хоча ООН і є унікальною організацією, проте вже давно дискредитувала себе неефективною діяльністю та скандалами (як політичними, так і фінансовими). Ця інституція показала, що вона не завжди здатна вчасно реагувати на швидкозмінні світові реалії. На підтвердження цього колишній генеральний секретар ООН К. Аннан неодноразово зазначав, що "...у нас немає тих організацій, які нам потрібні, щоб давати відповідь на глобальні виклики нинішнього століття" [6]. Саме тому він поклав початок реформуванню даної організації і на 60-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, окрім обговорення виконання завдань, поставлених в "Декларації тисячоліття", яку світові лідери прийняли у 2000 році, було порушено й питання адміністративної реформи ООН. Також на

зазначеному засіданні надзвичайно багато уваги було приділено проблемам роззброєння й нерозповсюдження новітньої зброї масового знищення, тероризму, створення комісії зі зміцнення миру, а саме проблемам із забезпечення міжнародного миру та безпеки. А проблемам підтримання сталого соціального, екологічного та економічного розвитку в умовах нової науково-технологічної (інформаційної) революції було надано другорядного значення.

Найважливіші міжнародні інституції в рамках ООН, які сприяють вирішенню глобальних проблем технологічного розвитку людства

Назва інституції	Дата створення	Основні функції по забезпеченню глобального стійкого розвитку
1	2	3
Комісія з науки й техніки з метою розвитку	1992 р.	Заохочує й активізує міжнародне співробітництво в галузі науки й техніки з метою стійкого розвитку, особливо в країнах, що розвиваються, і тим самим сприяє вирішенню глобальних проблем науково-технологічного розвитку.
Міжнародне агентство з атомної енергії	1957 р.	Агентство прагне підвищити роль ядерної науки й технології в наданні підтримки стійкому розвитку людства. Є провідним світовим міжнародним урядовим форумом науково-технічного співробітництва в області мирного використання ядерної технології. Багато програм МАГАТЕ прямо або побічно роблять свій внесок у досягнення цілей стійкого розвитку й охорони навколишнього середовища.
Комісія зі стійкого розвитку	1993 р.	Стежить за прогресом у здійсненні Порядку денного на XXI століття й діяльністю, пов'язаною з обліком цілей охорони навколишнього середовища й розвитку в рамках всієї системи ООН, на основі аналізу й оцінки доповідей всіх відповідних органів, організацій, програм і установ системи Організації Об'єднаних Націй, що займаються різними питаннями навколишнього середовища й розвитку, у тому числі фінансовими.
ООН із промислового розвитку	1985 р.	ЮНІДО має на меті сприяння такому технологічному розвитку, який би призвів до поширення більш "дружньої" до навколишнього середовища системи виробництва, екологічно прийнятної моделі відтворення. Займаються проблемами стійкої енергетики й зміни клімату, раціонального природокористування
Група Світового Банку	1944 р.	Фінансові інституції мобілізують додаткові інноваційні фінанси для здійснення екопроектів, сприяють міжнародному співробітництву в грошово-кредитній сфері, підтримують прискорений розвиток та розповсюдження новітніх технологій, зокрема, й екологічно чистих та енергоефективних технологій. Є найважливішими джерелами фінансової й технічної допомоги, яка надається країнам, що розвиваються. Ці установи сприяють розумінню та управляють макроекономічними, фінансовими та фінансовими викликами стосовно проблем зміни клімату. Радять країнам-членам, де екологічні проблеми можуть мати значний вплив на економічну та фінансову стабільність, а також як з ними боротися.
Міжнародний валютний фонд	1944 р.	

Джерело: [узагальнено й складено автором на основі інформації з офіційного сайту ООН <http://www.un.org/russian/climatechange/index.shtml>]

Сьогодні міжнародні установи й окремі держави під егідою ООН не спроможні вирішувати проблеми сталого розвитку послідовним, комплексним шляхом та враховувати наслідки сучасного НТП, а замість цього продовжують розглядати проблеми економічної безпеки, соціальну й екологічну деградацію як окремі загрози. Незважаючи на оптимістичні сподівання щодо підвищення ролі та впливу цієї організації після проведення реформ, багато вчених і сьогодні продовжують критикувати її діяльність. Так, заслужений діяч науки і техніки України О. Г. Білорус, вивчаючи проблеми глобалізації та безпеки розвитку, зазначає, що ООН зіштовхнулася з багатьма

проблема, які навряд чи будуть вирішені за короткий час: по-перше, це нестача коштів та значна заборгованість держав-членів по внескам до бюджету ООН; по-друге, неефективна діяльність численного бюрократичного апарату організації та по-третє, це невідповідність організаційної структури та функціональних завдань новим глобальним викликам сучасності [5, с. 113]. Тому цій організації необхідно продовжувати обраний шлях реформування та збільшення оперативності реагування на нові міжнародні загрози.

Саме тому доцільно було б ініціювати створення нового інституту на засадах комплексного управління процесом сталого глобального розвитку в умовах поглиблення техноглобалізму. Це могла б бути принципово інша незалежна організація міжнародного рівня або новий інституційний механізм забезпечення сталого розвитку у структурі ООН, підпорядкований Економічній та Соціальній Раді ООН з чітко визначеним технологічним та інноваційним вектором діяльності. Розвиваючи цю думку, потрібно констатувати, що хоча й часто критикують дієздатність ООН, значною перевагою створення нового інституту щодо усунення економічних і соціальних загроз саме в рамках ООН є те, що вона має беззаперечну інтегруючу здатність, що дозволяє її членам напрацювати загальні цілі в сфері сталого розвитку й об'єднати в єдине ціле міжнародне співтовариство на основі консенсусу стосовно шляхів досягнення цих цілей. Так, на основі таких підрозділів, як Комісія зі стійкого розвитку, Комісія соціального розвитку та Комісія з науки, техніки з метою розвитку можна було б створити Техноглобальний Центр сталого розвитку (ТЦСР) з новими соціо-еколого-економічними завданнями та акцентом на інноваційних методах вирішення проблем. Основними керівними принципами ТЦСР має бути реалізація господарської діяльності з урахуванням жорстких екологічних обмежень і створення справедливого суспільства шляхом забезпечення стабільного розвитку економіки, ефективного управління й відповідального ставлення до наслідків поглиблення техноглобалізму. При цьому об'єднувати він повинен не тільки нації, але й представників громадянського суспільства (неурядові й міжурядові організації, асоціації міст, регіональні й бізнес-структури).

Техноглобальним Центром сталого розвитку повинні бути визначені першочергові виклики, що пов'язані з негативними наслідками нарощення технологічної могутності людства та загрозою їх виживанню, безпеці, соціального добробуту на глобальному чи регіональному рівнях; розроблені надійні схеми і пропозиції щодо того, як і що повинно бути зробленим для уникнення, зменшення або, якщо можливо, адаптації до таких викликів; забезпечені додаткові авторитетні поради та підтримка урядам і міждержавним організаціям для реалізації програм та політики національного протистояння таким глобальним викликам. У науково-технологічній та інноваційній сферах повинні бути насамперед поставлені такі стратегічні завдання, як визначення необхідної кількості прогресивних технологій, які допоможуть людству досягти стабільності; створення нової техноглобальної системи науки й техніки, підвищення життєздатності науково-дослідних установ і активності науково-технологічних працівників; підвищення рівня важливості науки й техніки в соціально-економічному розвитку суспільства, особливо виявити її провідну роль в забезпеченні економічних вигод у промисловості, в області розробок нових технологій та їх застосування, а також у реконструкції й підвищенні рівня модернізації традиційних галузей економіки; розширення та поглиблення НДДКР діяльності для досягнення сталого розвитку; зміцнення інноваційного й технологічного співробітництва між Техноглобальним Центром сталого розвитку й іншими органами системи ООН та її спеціалізованими установами, бреттонвудськими інститутами з урахуванням їх повноважень тощо. Отже, на сучасному етапі загострення протиріч поглиблення техноглобалізму створення вищезгаданого Центру в структурі ООН є достатньо актуальним й необхідним, оскільки лише завдяки комплексному підходу до боротьби з глобальними загрозами можливо досягти поставлених цілей.

Зазначимо, що процеси, які відбуваються сьогодні в глобалізованій економіці, були б неможливі без зростаючої важливості ІКТ та миттєвої кооперації завдяки поширенню мережі Інтернет між неурядовими організаціями. Близько 100000 таких організацій працюють над проблемами екологічної безпеки та стабільного розвитку економіки, а також деякі з них стали вже транснаціональними, фокусуючись переважно на глобальних змінах у суспільстві. Безперечно, діяльність урядів була і залишається надзвичайно важливою для досягнення сталого розвитку,

проте не завадило б включити керівництво держав та інших представників влади до глобальних мереж такої співпраці, яка сформована міжнародними неурядовими організаціями. Адже на початку XXI століття вони являють собою вагому ланку у сучасній інституційній системі сталого глобального економічного розвитку.

Висновки

1. Сучасні науково-технологічні знання поряд із прискореним розвитком людської цивілізації пропонують багато можливостей для того, щоб змінити попередню нестабільну й здебільшого загрозливу для планети практику господарської діяльності та швидко просуватися вперед у напрямку більш досконалих новітніх технологій й пов'язаних з ними інститутів і мереж глобального розвитку. Виникнення з другої половини XX століття у світі техноглобалізму ми нерозривно пов'язуємо з інтенсивним впровадженням інновацій, появою нових форм організації і методів промислового виробництва, їх широкомасштабним застосуванням у всіх сферах діяльності людини в глобальному економічному середовищі, з одного боку, та появою серйозних викликів для людства, причиною яких є неспроможність суб'єктів МЕН оцінити та заздалегідь спрогнозувати можливі загрози використання нових досягнень і результатів НТР, з іншого.

2. У контексті світових тенденцій та суперечностей становлення техноглобалізму автор визначив роль НТР та інновацій у досягненні соціо-економічної рівноваги та проаналізовано специфічні механізми інноваційного розвитку суспільства. Так, основні економічні механізми розглядалися за таким групами, як фінансово-кредитні, регулятивні, інвестиційні, торговельні, комунікативні та кінотські механізми, серед яких найважливішими є фінансово-кредитні інструменти, що мають як фінансовий, так і стимулювальний характер.

3. Проаналізовано діяльність та основні функції глобальних інститутів (Комісії зі стійкого розвитку та з питань науки й техніки з метою розвитку, ЮНЕСКО, ЮНІДО та ін.), які забезпечують сталий розвиток суспільства. А також зазначається, що, на жаль, згадані організації в межах ООН не спроможні вчасно реагувати на виклики техноглобалізму й комплексно впроваджувати інновації та нові технології у всі сфери життєдіяльності людства.

4. У процесі дослідження було запропоновано ідею створення нового інституту – Техноглобального Центру сталого розвитку з чітко визначеним технологічним та інноваційним вектором діяльності й з домінуючою функцією комплексного управління процесом сталого глобального розвитку, а також визначено основні принципи його діяльності та завдання в науково-технологічній сфері.

Перспективи подальших досліджень

Обґрунтовані теоретичні аспекти щодо забезпечення інституційно-економічного середовища функціонування інноваційної сфери в контексті сталого економічного розвитку людства будуть використані у подальших дослідженнях щодо розроблення відповідних теоретичних основ становлення й поглиблення у світі техноглобалізму, сучасних форм його прояву та рушійних сил, які спричинили його зародження та подальший розвиток в умовах розгортання нового етапу науково-технологічної революції. Практичне значення сформульованих автором статті висновків і рекомендацій полягає у тому, що вони можуть слугувати методологічною основою для розроблення національної концепції сталого розвитку, а також механізмів регулювання соціо-еколого-економічних проблем на загальнодержавному та регіональному рівнях.

1. Роцис Л., Сикора В. Д. Глобализация технологии и национальные системы инноваций. – К., 1995, с. 52. 2. Філіпенко А. С., Рогач О. І., Шнирков О. І. та ін. Світова економіка: Підручник – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – С. 582 3. Ostry S., Nelson R. *Techno-Nationalism and Techno-Globalism: Conflict and Cooperation* (Washington, DC: Brookings Institution, 1995). – p. 132. 4. Archibugi D. and Michie J. // *The globalisation of technology: a new taxonomy* // *Cambridge Journal of Economics*, 1995, Vol. 19 (1). – P. 121–140. 5. Білорус О. Г. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – с. 733 6. Реформа ООН: Момент истины для ООН / Кофи Аннан. – 2006. – 14 черв. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vedomosti.ru/newspaper/article.shtml?2006/06/14/107956>.